

att hvarje församling får behålla den andel i klockarelönen, som af samma församling utgår, vare sig andel i klockarebol, bidrag med säd eller penningar, eller hvad det vara må, att till aflöning åt församlingens egen klockare och skollärare använda;

att den skollärare, som äfven sköter klockaretjensten, bör för detta senare bestyr erhålla minst ett mot halfva skollärareminimilönen motsvarande belopp;

att, der lönen för förenade klockare- och folkskolelärarebefattningarne öfverstiger 800 R:dr, eger församlingen rättighet att öfverskottet använda till öfrige af församlingens lärare; och

under förutsättning att förestående förslag vinner Riksdagens godkännande, att hela det på ordinarie stat uppförda statsanslaget för folkskoleväsendets befrämjande framgent fördelas på sådana kommuner, hvars inkomster till både klockare och skollärare icke uppgå till stadgad minimibelopp, i mån af behof och tillgång.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 21 Januari 1869.

Jöns Olsson

i Nordanå.

## N:o 26.

Af Herr O. B. Olsson: Om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande ändringar i Kongl. Förordningen den 1 April 1843, om prestval.

Det lär icke kunna förnekas, att af alla valförrättningar, som ifrågakomma inom vårt land, inga äro mera viktiga och maktpåliggande än de, genom hvilka församlingens själasörjare utses, enär af dessa vals utgång kan bero ej allenast enskilda individurs utan äfven generationers både andliga och lekamliga välfärd; så borde dessa val vara ordnade på ett sådant sätt att ändamålet med dem vinnes,

som är erhållandet af redliga och för Guds ära och människors sanna väl nitiska lärare.

Kan man väl säga, att det hittills i vårt land brukliga sättet för prestval i allmänhet medfört ett önskvärdt resultat, eller har man icke tvärtom att beklaga, att ofvannämnda viktiga ändamål ganska ofta förfelas just till följd af de stora brister, som vidlåda sjelfva valsättet och hvarigenom intriger och maktspråk ofta inverka mer än de sökandes egenskaper på resultatet. Visar det sig icke tyvärr ofta vid dessa val, att inflytelserika personer, som till och med kunna vara främmande religionsbekännare, boende inom pastoratet eller egande ströhemman eller annan egendom inom detsamma, icke tveka att, för att få en person vald, till hvilken de stå i släktskaps- eller vänskapsförbindelser, eller i hvilken de vänta sig en glad och angenäm sällskapsbroder, begagna det tillfälle, som den ända till bråkdelar graderade röstskalan och den öppna voteringen, äfvensom uppsamlandet och begagnandet af ett obegränsadt antal fullmakter eller valsedlar erbjuda, för att genom lockelser och öfvertalanden eller andra otillåtliga medel utföra ett otillbörligt och ofta afgörande inflytande på valens utgång.

Om någonsin personlighetsprincipen bör tillämpas, så är det väl vid prestval, enär vid desamma numera efter kommunalförfattningarnes tillkomst egentligen rent andliga intressen äro i fråga, hvarföre ock den ena församlingmedlemmen dervid borde ega lika talan med den andra, oberoende af deras olika förmögenhetsvillkor, efter som den enas själ är lika dyrbar och behöfver lika mycken andlig vård som den andras. Att deremot, som nu sker, vid utseende af ordets tjenare begagna ett sådant valsätt, hvarigenom ingen eger rösträtt i egenskap af människa eller medlem af kyrkosamfundet, utan i ett bestämdt arithmetiskt förhållande till sitt egande eller innehafvande af hemman och lägenheter, bruk, masugnar, glasputtor, qvarnar, grundräntor och dylikt, synes mig vara i högsta mätto olämpligt, i synnerhet sedan graderad skala eller så kallad förstärkt personlighet icke mera ifrågakommer vid val af ombud till riksdag, oaktadt vid utföningen af riksdagsmannakallet en mängd frågor förekomma, af hvilkas afgörande den större egendomsegaren mera beröres än den, som innehar en ringare samhällsställning. Då numera vid dessa val alla röster beräknas lika och afgifvas med slutna sedlar, hvarigenom en obehörig inverkan på valens utgång i betydlig mån förebygges och rösterna kunna afgifvas långt mera oberoende af främmande inflytelser än vid öppen votering, så borde efter min åsigt äfven samma valsätt, med om möjligt ännu större skäl, användas vid prestval.

Af så väl historien som gamla lagstadganden finner man i afseende på prestval, att Svenska folket hade frihet och rättighet att utan allt intrång af någon myndighet sjelfva välja sina prester, ja till och med biskopar. I 1571 års kyrkoordning är stadgadt, att församlingarne hafva rätt att välja och kalla sina lärare. På denna frihet har under de sednaste trenne seklerna blifvit allt mera inkräktadt genom i ämnet under åren 1686, 1739 och 1843 utfärdade förordningar, så att numera vid prestval människan såsom sådan förlorat allt värde och de döda tingen såsom hemman, spikhamrar, stångjernshårdar med mera dylikt, intagit hennes plats.

Ett lysande undantag från denna i öfrigt mörka regel finnes i Göteborg, hvarest domkyrkoförsamlingens alla så väl manliga som qvinliga medlemmar fått sig af Konung Gustaf II Adolf tillförsäkrad rättigheten, att per capita välja sin församlingslärare. Denna Göteborgs domkyrkoförsamling förlänade frihet, så radikal den än är, har mig veterligen icke medfört några vådor eller ens något det minsta

skäl till klander eller missnöje, men väl den stora fördelen för nämnda församling, att erhålla utmärkta och nitiska själasörjare.

Ett valsätt, sådant som det nyss antydda, hvori menniskovärdet erkännes och hvilket dessutom har den stora fördelen, att under en mycket lång tid tillbaka vara använt, utan att några grundade skäl till anmärkningar emot detsamma förekommit, skulle jag för min del icke draga i betänkande, att i hela dess vidd förorda, så att hvarje församling finge oinskränkt rättighet att till sin herde kalla den prestman, för hvilken den har det största förtroendet, men då jag icke vågar hoppas på Riksdagens medverkan härutinnan, vill jag inskränka mig till att, på grund af det här ofvan anförda, vördsammast hemställa:

att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse, innefattande anhållan att Kongl. Maj:t täcktes stadga de ändringar i Kongl. Förordningen den 1 April 1843, att densamma måtte hädanefter erhålla följande bestämmelser:

- 1:o att, vid inträffad ledighet i ordinarie presterlig befattning, denna församling eger att fritt kalla till afläggande af prof för den lediga platsen kompetente prestmän, hvarvid hvar och en anses kallad, som af någon vid prestval röstberättigad bland församlingens medlemmar å för sådant ändamål vid inträffad ledighet ofördrojligen af kyrkorådet sammankallad kyrkostämma i sådant hänseende blifvit anmäld;
  - 2:o att efter aflagda prof af dem, som kallelsen emottagit, omröstning inför kyrkorådet anställles, dervid hvarje röstberättigad eger att sin röst afgifva på en af dem, som aflagt prof. Efter verkställd omröstning uppförer kyrkorådet på förslag de tre, som erhållit de flesta rösterna, samt insänder detta förslag allt efter den presterliga lägenhetens natur, till Konungen, vederbörande domkapitel eller patronus, hvarefter vid kyrkoherdebeställning i regala pastorat, Konungen, vid konsistoriel lägenhet, domkapitlet och vid patronel, patronus — der dennes samtycke kan erhållas till sådan inskränkning i hans rätt — till sysslan utnämner en af de tre å förslaget uppförda. Har vid första omröstningen färre än tre prestmän erhållit röster, anställles val ånyo till besättande af det eller de återstående förslagsrummen, ända till dess tre å förslaget blifva uppförda;
  - 3:o att vid prestval alla fullmyndiga och välfrejdade, den ifrågavarande församlingen tillhöriga, Lutherska kyrkans medlemmar, hvilka sjelfva bidraga till underhåll åt presterskapet i församlingen, äro röstberättigade och hvardera ega lika rösträtt; att ingen får vara fullmäktig för mer än en röstberättigad, samt att rösterna afgifvas genom slutna sedlar.
- Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 21 Januari 1869.

O. B. Olsson.